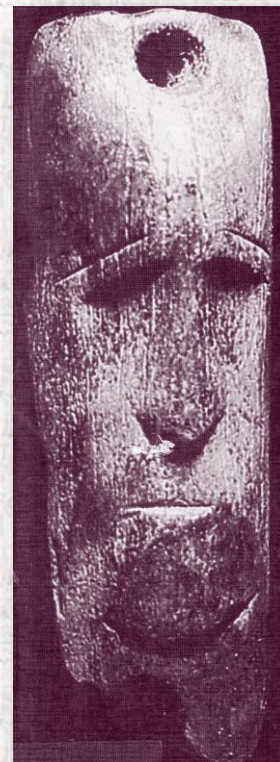
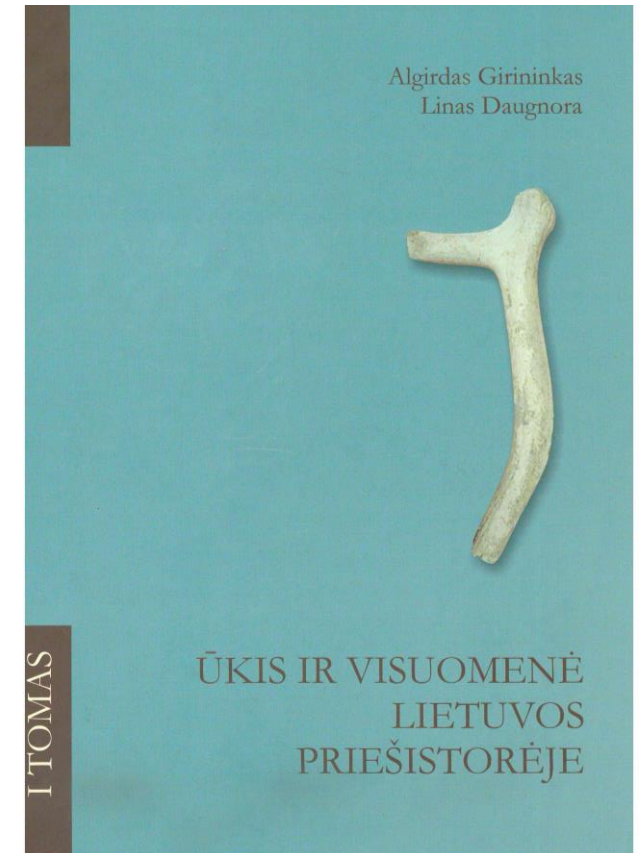

PROFESORIAUS
ALGIRDO GIRININKO
PUBLIKACIJŲ PARODA

SKIRTA 70 METŲ JUBILIEJUI

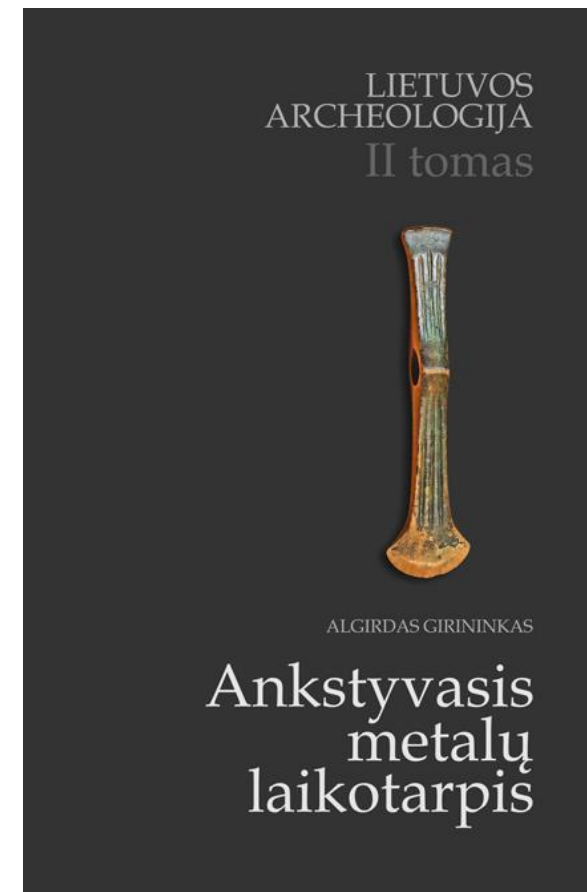

- *Monografijoje „Ūkis ir visuomenė Lietuvos priešistorėje“ aptariami Lietuvos priešistorės – akmens amžiaus ir ankstyvųjų metalų laikotarpio – ūkio ir visuomenės raidos klausimai, remiantis archeologinės, bioarcheologinės, paleobotaninės, gamtinės kaitos ir fizikinių mokslų tyrimų duomenimis. Ypatingas dėmesys skiriamas pasisavinamojo ir gamybinio ūkio plėtotei, neolitizacijos raidos ypatumų formavimuisi, metalurgijos, mainų įtaka ūkiui atskiruose Lietuvos regionuose. Knygoje išryškinamas visuomenės sąrangos ir socialinės hierarchijos formavimasis atskirais Lietuvos priešistorės laikotarpiais.*

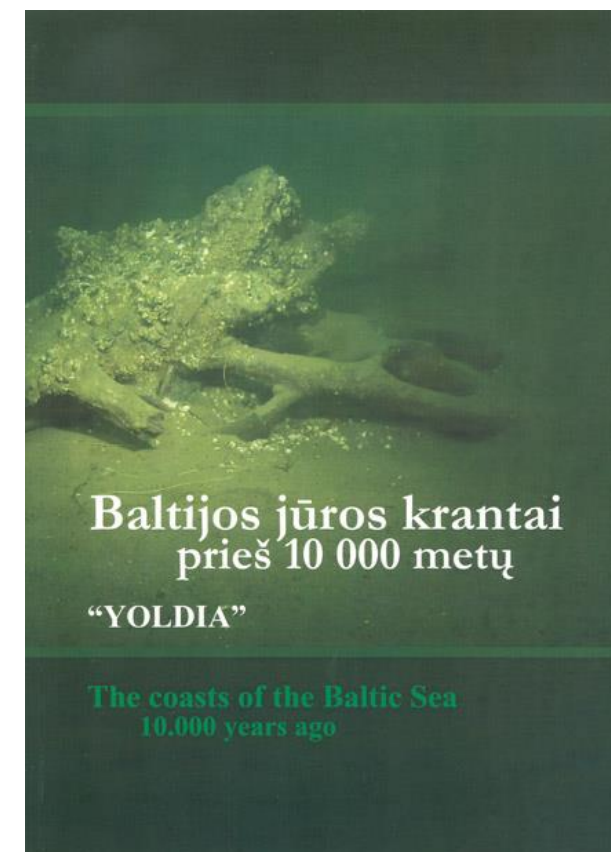
Girininkas A., Daugnora L. Ūkis ir visuomenė Lietuvos priešistorėje. T. 1. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2015. – 319 p.

- *„Ankstyvasis metalų laikotarpis“ yra išsami studija apie dviejų tūkstančių metų bronzos ir ankstyvojo geležies amžių bendruomenių gyvenimą Lietuvos teritorijoje, patiriant įvairių kultūrų įtakas, kurios įsiliejo į besiformuojančių baltų kultūros branduolį. Tai ankstyvųjų metalinių dirbinių, piliakalnių ir pilkapių atsiradimo laikas, paženklintas kultūrinio kraštovaizdžio kaita, kurioje vyko reikšmingi ūkiniai ir kultūriniai procesai. Jie aptariami atskirų Lietuvos bendruomenių kultūros raidos fone, išryškinant sritinius materialinės ir dvasinės kultūros ypatumus, kuriuos sąlygojo geografiniai ir gamtiniai savitumai bei kaimyninės kultūros.*

Girininkas A. Ankstyvasis metalų laikotarpis (Lietuvos archeologija, t. 2). Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2013. – 240 p.

- *Leidinyje pateikiama moksliniais tyrimais paremta povandeninio kraštovaizdžio ties buvusia Joldijos Iros kranto linija rekonstrukcija. Tyrinėtoje vietoje buvo nustatyta Joldijos jūros pakrantės augmenija i miškų sudėtis, jų amžius, žolės danga) ir gamtinės sąlygos, kurios leidžia spėti apie paleolito-mezolito laikotarpio žmogaus gyvenseną prie Joldijos jūros krantų. Tai naujausi Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto (KU BRIAI) Povandeninių tyrimų centro (PTC) duomenys. Pastarieji tyrimai remiasi Baltijos jūros dugno distanciniais ir tiesioginiais žvalgymais bei laboratoriniais tyrimais: iš po vandeniui aptiktų objektų paimtų bandinių palinologinėmis ir dendrochronologinėmis analizėmis, radiokarboniniu datavimu.*

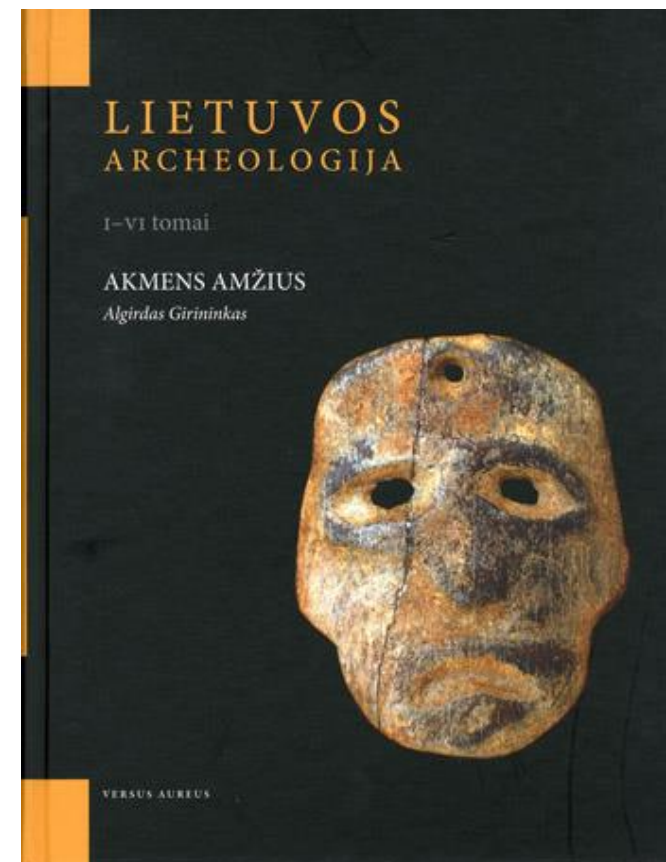
Girininkas A., Žulkus V. Baltijos jūros krantai prieš 10 000 metų. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2012. – 56 p.

- Knyga „Baltų kultūros ištakos, II“ yra tolesnė pastarųjų dvidešimties metų baltų kultūros ištakų tyrinėjimų studija (knygos tuo pačiu pavadinimu „Baltų kultūros ištakos“, Vilnius, 1994, tęsinys), kurioje, remiantis naujausiais priešistorės, genetikos ir kalbotyros mokslų duomenimis, nagrinėjama autochtonų prabaltų kultūros formavimosi raida. Studijoje aptariama paleolito pabaigoje-mezolito pradžioje Europos miškų zonoje apsigyvenusių šiaurės protoindoeuropiečių, kurių pagrindu mezolito-vidurinio neolito laikotarpiu formavosi prabaltų, pragermanų, praslavų bendruomenių junginiai, gyvensena ir kultūra. Naujausi priešistorės tyrimų duomenys leidžia atmesti iki šiol vyravusią nuomonę, kad indoeuropiečiai, tarp jų ir rabaltai, formavosi rutulinių amforų bei virvelinės keramikos kultūrų pagrindu. Prabaltai susidarė šiaurės indoeuropiečių kultūrų (Svidrų, Kundos, Narvos, Nemuno, Pamarių ir kt.) pagrindu. Indoeuropiečiai buvo ir šiauriniai – miškų zonos, ir pietiniai – stepių zonos gyventojai, kurių tolimos giminystės atgarsiai siekia vėlyvojo paleolito-ankstyvojo mezolito laikus.

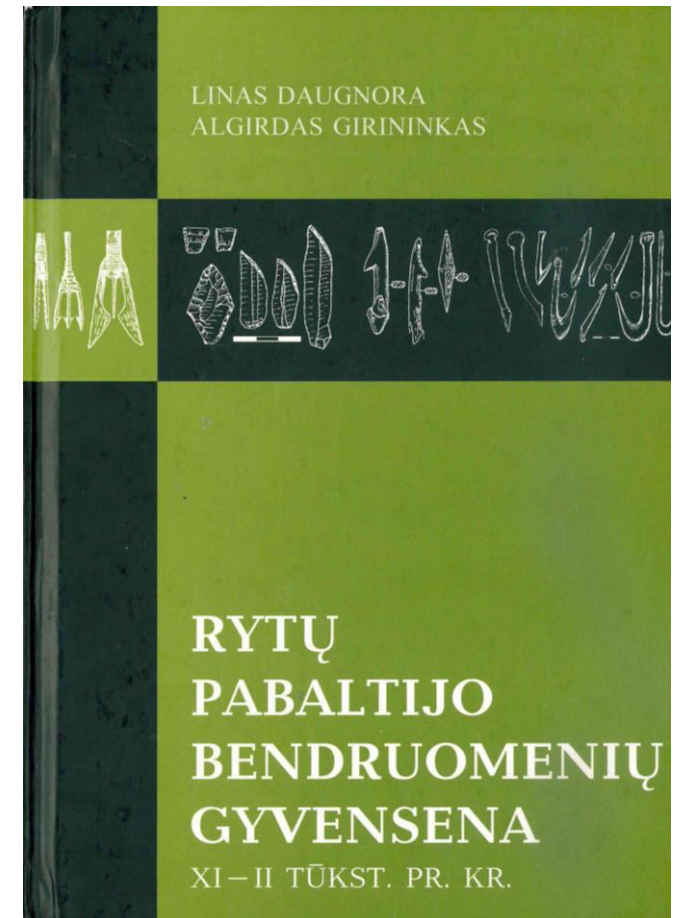
Girininkas A. Baltų kultūros ištakos, II [dalis]: monografija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2011. – 256 p.

- *„Lietuvos archeologija. T. 1. Akmens amžius“ yra išsami studija apie bemaž dešimties tūkstančių metų akmens amžiaus žmonių gyvenimą besikeičiančioje gamtinėje aplinkoje, patiriant įvairių kultūrų įtakas, įaugusias į besiformuojančių baltų kultūros branduolį. Aptariama atskirų akmens amžiaus periodų technologijų, pasisavinamojo ir gamybinio ūkininkavimo kaita, gyvenviečių kūrimasis, mainai, tikėjimo ir meno raida, etninės priklausomybės ypatumai, baltų kultūros susidarymas, sritiniai bendruomenių skirtumai, susiformavę veikiant gamtos ir geografinėms sąlygoms bei kaimyninėms kultūroms.*

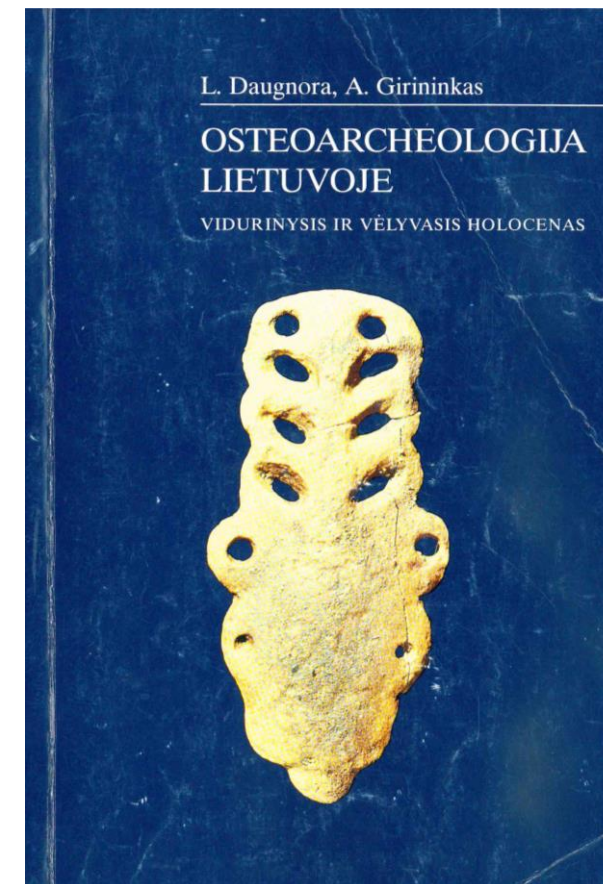
Girininkas A. Akmens amžius (Lietuvos archeologija, t. 1). Vilnius: Versus aureus, 2009. – 328 p.

- *Monografija „Rytų Pabaltijo bendruomenių gyvensena XI–II tūkst. pr. Kr.“ – tai išsamus ir platus Rytų Pabaltijo bendruomenių gyvensenos ir struktūros tyrimų akmens ir ankstyvojo bronzos amžiaus pristatymas. Monografijoje analizuojama ūkio ir bendruomenių struktūros raida XI–II tūkst. pr. Kr. Tai pirmas kompleksinis darbas, skirtas Rytų Pabaltijo bendruomenių gyvensenos tyrinėjimams.*

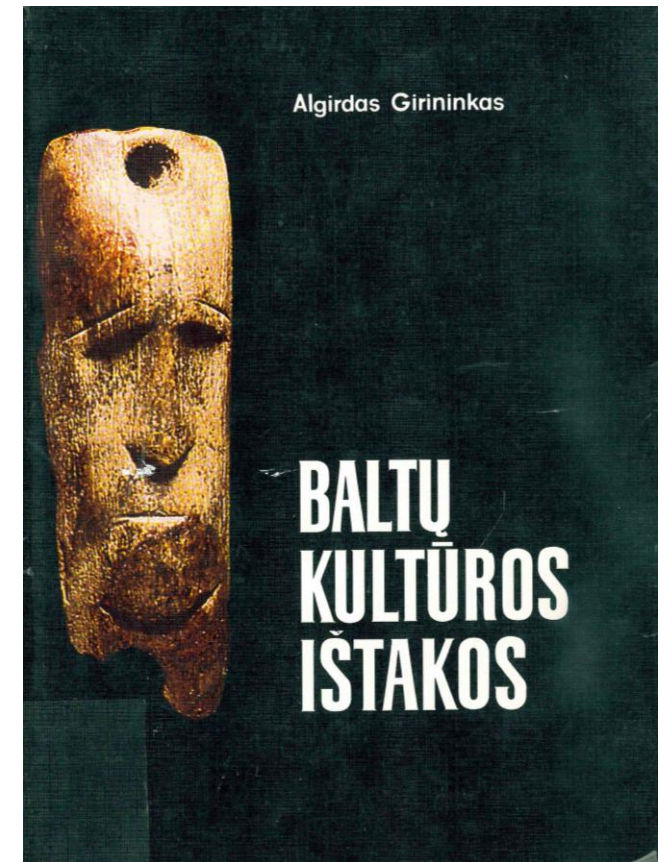
Daugnora L., Girininkas A. Rytų Pabaltijo bendruomenių gyvensena XI–II tūkst. pr. Kr. Kaunas: Lietuvos veterinarijos akademijos leidykla, 2004. – 304 p.

- *Ūkis vakarinėse ir rytinėse baltų žemėse formavosi IV t-mečio pr. Kr. pabaigoje – I t-mečio pr. Kr. viduryje. Vakarinėse baltų žemėse žemdirbystė ir gyvulininkystė atsirado ankstyvajame neolite, o rytinėse baltų žemėse gyvulininkystė pradėjo formuotis viduriniame neolite. Šiuos ūkio raidos skirtumus nulėmė geologinė žemės sandara, klimato ypatumai, kaimyninių kultūrų įtaka bei pasisavinamojo ūkio rentabilumas rytinėse baltų žemėse.*

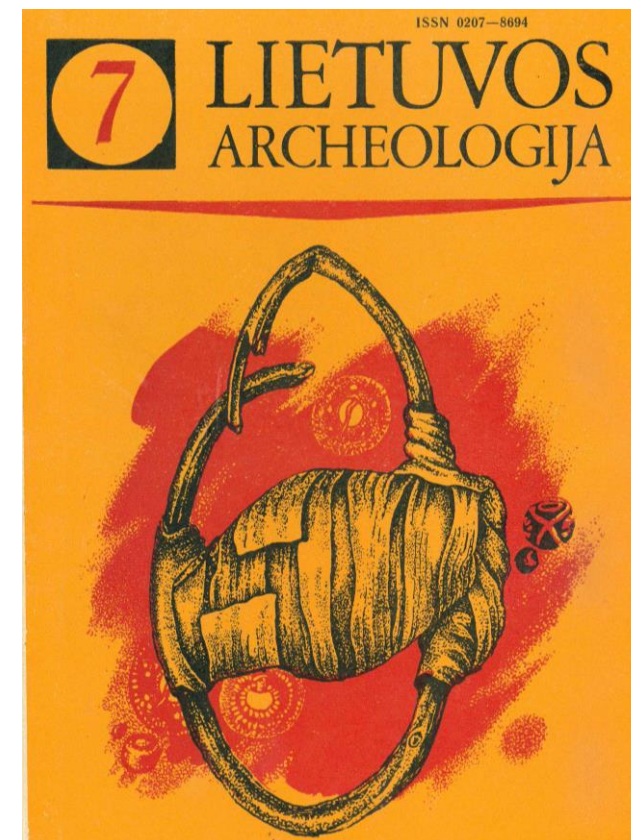
Daugnora L., Girininkas A. Osteoarcheologija Lietuvoje: vidurinis ir vėlyvasis holocenas. Vilnius: Savastis, 1996. – 196 p.

- *Knyga skirta baltų kultūros istorijai nuo V iki II tūkstantmečio pr. Kr.. Naujausių tyrinėjimų duomenimis baltų kultūra pradėjo formotis paleolito-mezolito laikotarpiu. Teorija apie vėlyvą baltų kultūros susidarymą, kuri dar ir šiandien taip pat siejama su vėlyvojo neolito III tūkst. pr. Kr. pab.-II tūkst. pr. Kr. pradžia virvelinės keramikos ir laivinių kovos kirvių kultūros paplitimu rytiniame Pabaltijyje, turėtų keistis. Archeologiniai tyrinėjimai rodo, kad baltiška neolitinė Narvos kultūra pamažu kito. Narvos ir vėlesnių laikų materialinės ir dvasinės kultūros raida istorinėse baltų žemėse nerodo esminio gyventojų ir jų kultūros pasikeitimo. Pokyčiai baltų materialinėje ir dvasinėje kultūroje buvo susiję su ūkio raida. Kaimyninių kultūrų didesnė ar mažesnė įtaka baltams suteikė tik naują impulsą tolesniam jų vystymuisi.*

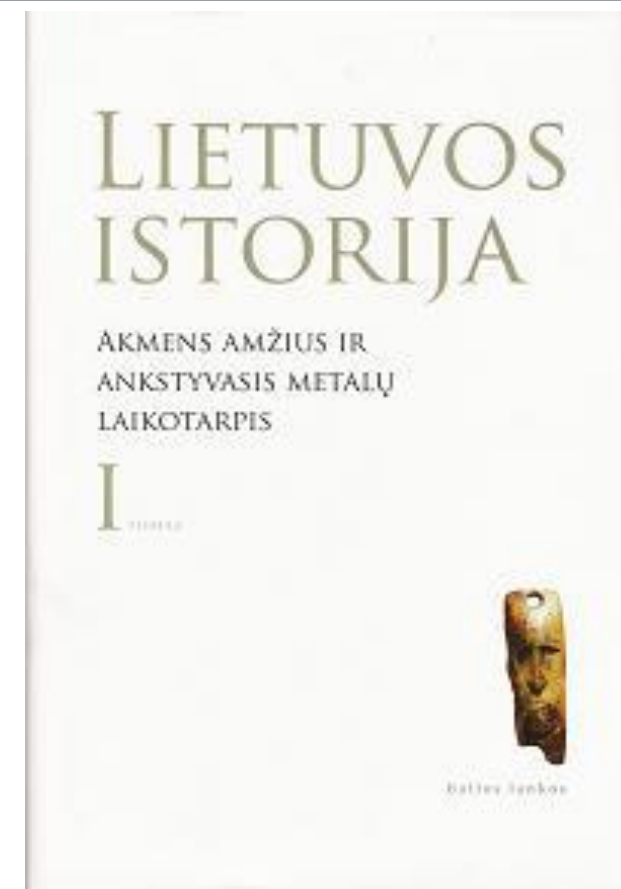
Girininkas A. Baltų kultūros ištakos. Vilnius: Savastis, 1994. – 278 p.

- Knygoje „Kretuonas. Vidurinis ir vėlyvasis neolitas = Крятуонас. Средний и поздний неолит“ ypatingas dėmesys skiriamas Narvos keramikai – ankstyvajai ir vėlyvajai. Išskirti bendri vėlesnių laikų Narvos kultūros požymiai ir ypatybės Rytų Lietuvos teritorijoje, aprašyta duobelinė šukinės ir virvelinės kultūros keramika bei nurodyta jos vieta akmens amžiaus Rytų Pabaltijo medžiagoje. Titnago, kaulo ir rago dirbinių analizė leido autoriui atskleisti ūkinę gyventojų veiklą vidurinio ir vėlyvojo neolito laikais, leido atkurti gyvenviečių išplanavimą, pastatų išsidėstymą. Autorius knygoje stengiasi atskleisti neolito gyventojų prie Kretuono ežero dvasinį pasaulį.

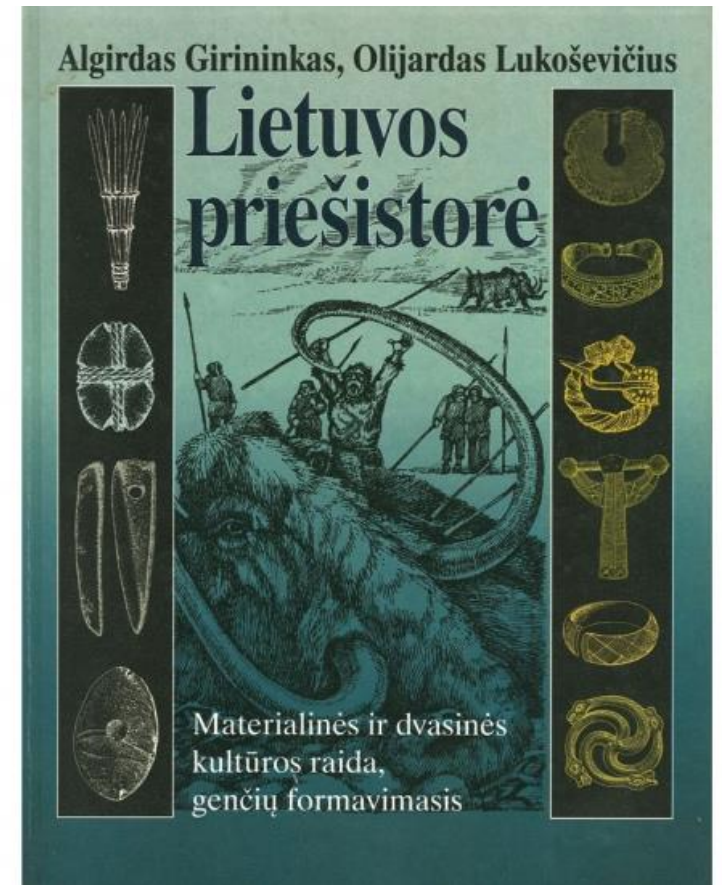
Girininkas A. Kretuonas. Vidurinis ir vėlyvasis neolitas = Крятуонас. Средний и поздний неолит (Lietuvos archeologija, t. 7). Vilnius: Mokslas, 1990. – 112 p.

- *Pirmajame Lietuvos istorijos tome „Akmens amžius ir ankstyvasis metalų laikotarpis“ atkuriamas Lietuvos teritorijoje gyvenusiu bendruomenių kultūrinė istorinė raida ir pateikiama išsami kiekvieno priešistorės laikotarpio samprata. Prof. A. Girininkas pateikia neolito laikotarpio ir ankstyvojo bronzos amžiaus bendruomenių būdingiausius bruožus, materialinio, dvasinio, ekonominio ir socialinio gyvenimo ypatumus baltų kultūros priešaušryje. Pirmą kartą Lietuvos priešistorės tyrimų metu buvo išskirtos ir aptartos miškų neolito bendruomenės.*

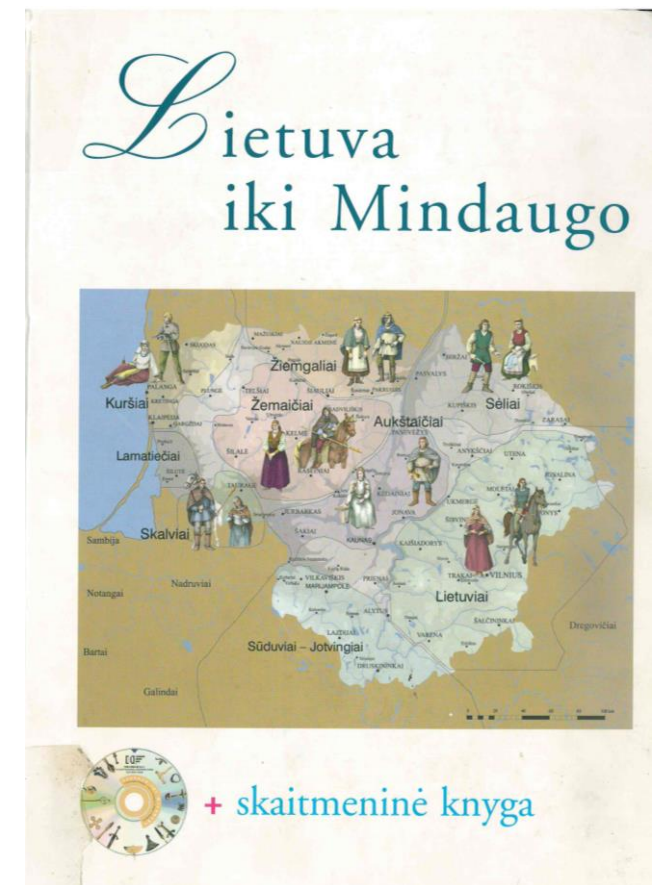
Akmens amžius ir ankstyvasis metalų laikotarpis (Lietuvos istorija, T. 1). Vilnius: Baltos lankos, 2005. – 357 p.
(Algirdas Girininkas: p. 9-10, 103-196, 269-275, 319-340).

- Vadovėlyje „Lietuvos priešistorė. Materialinės ir dvasinės kultūros raida, genčių formavimasis“ autoriai nušviečia baltų priešistorės raidą, aprašo materialinę ir dvasinę gyventojų kultūrą, atskirai apibūdina baltų gentis. Knyga skirta moksleiviams, besidomintiems priešistoriniais laikais.

Girininkas A., Lukoševičius O. Lietuvos priešistorė. Materialinės ir dvasinės kultūros raida, genčių formavimasis. Vilnius, 1997. – 191 p.

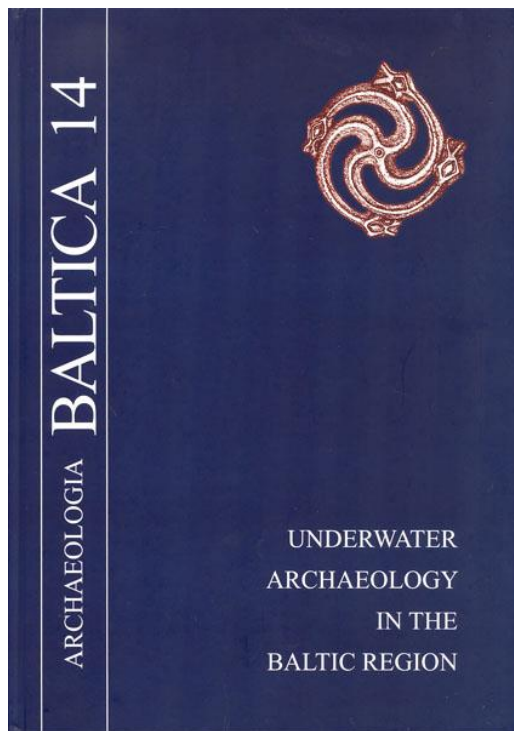
- Knygoje „Lietuva iki Mindaugo“ aptariamas Lietuvos kraštovaizdis, žmonės ir santykiai bei darbai, baltų pasaulėžiūra ir proistorės menas. Profesorius A. Girininkas nagrinėja senosios Europos kultūros Rytų Baltijos pakrantėje, senųjų Lietuvos gyventojų visuomenės struktūros bruožus, jų ūkį.

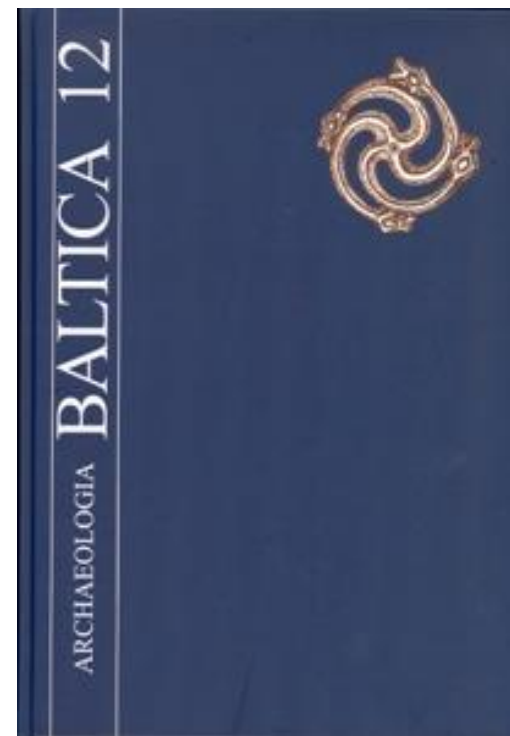
Butrimas A., Girininkas A., Jankauskas R. Ir kt. Lietuva iki Mindaugo: straipsnių rinkinys. Sud. E. Jovaiša, A. Butrimas. Vilnius: Vilniaus Dailės akademija, Elektroninės leidybos namai, 2003. – 462 p.
(Algirdas Girininkas: p. 31-36, 37-40, 41-46, 157-162, 195-246)

SUDARYTI MOKSLO LEIDINIAI

Underwater Archaeology in the Baltic Region. Dedicated to the 65th Birthday of Prof Habil. Dr Vladas Žulkus (Archaeologia Baltica, Vol. 14) Klaipėda, 2010. – 248 p.

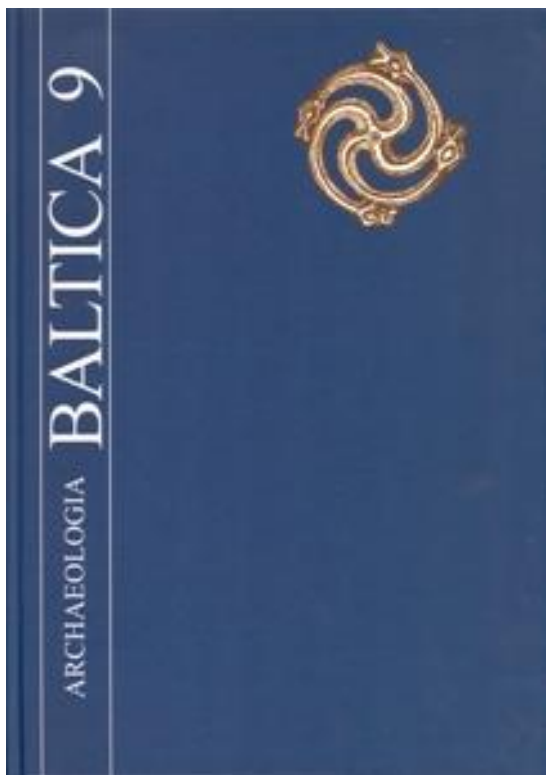

Archaeologia Baltica, Vol. 12. Klaipėda: Klaipėda University Press, 2009. – 142 p.

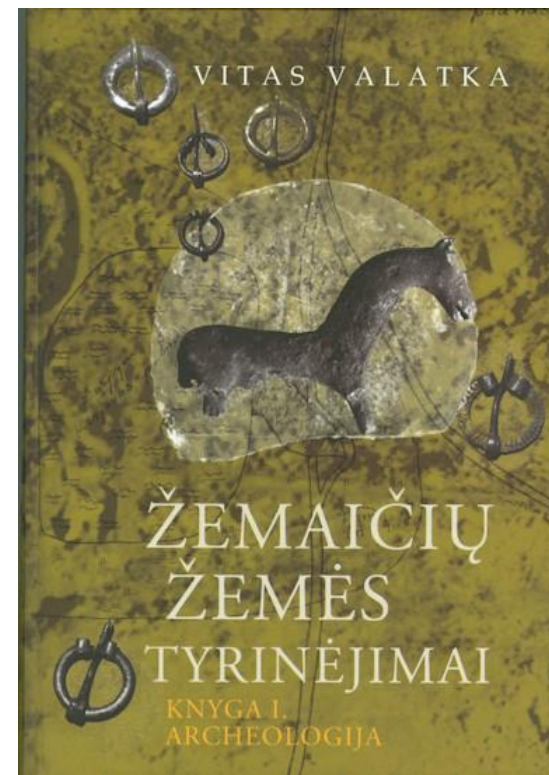

SUDARYTI MOKSLO LEIDINIAI

Archaeologia Baltica, Vol. 9. Klaipėda: Klaipėda University Press, 2008. – 102 p.

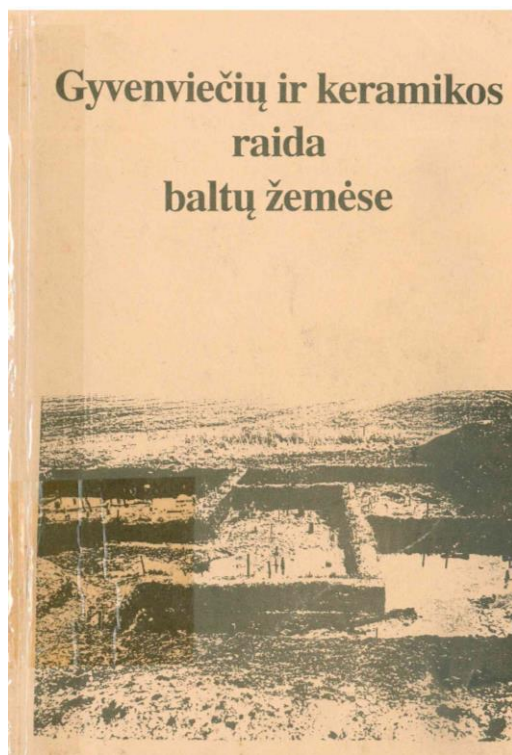

Žemaičių žemės tyrinėjimai. Knyga 1: Archeologija.
Sud. L. Valatkienė, D. Mukienė, A. Girininkas, V.
Valatka. Vilnius, 2004. – 416 p.

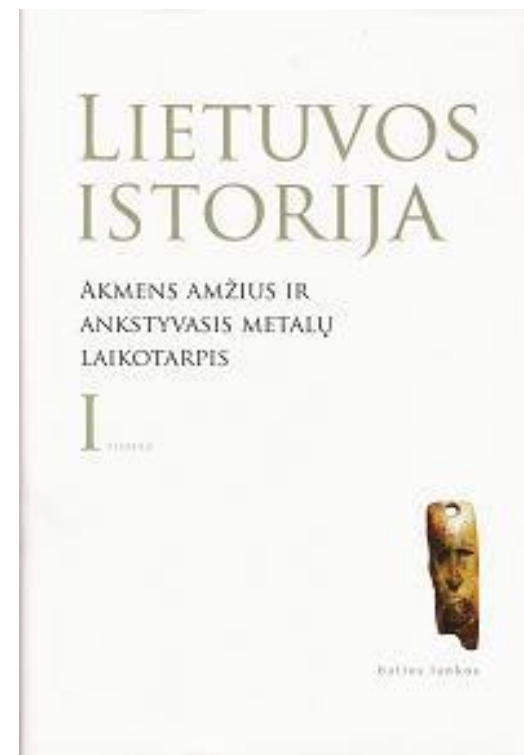

SUDARYTI MOKSLO LEIDINIAI

Gyvenviečių ir keramikos raida baltų žemėse: mokslinių straipsnių rinkinys. Red. A. Girininkas. Vilnius, 1994. – 161 p.

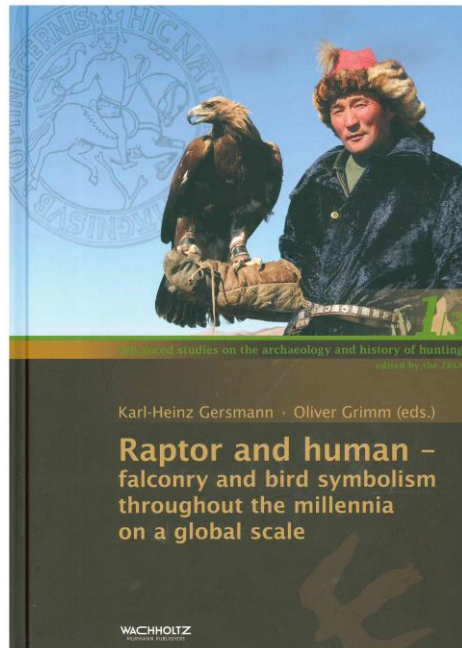

Akmens amžius ir ankstyvasis metalų laikotarpis (Lietuvos istorija, t. 1). Ats. red. A. Girininkas. Vilnius, 2005. – 357 p.

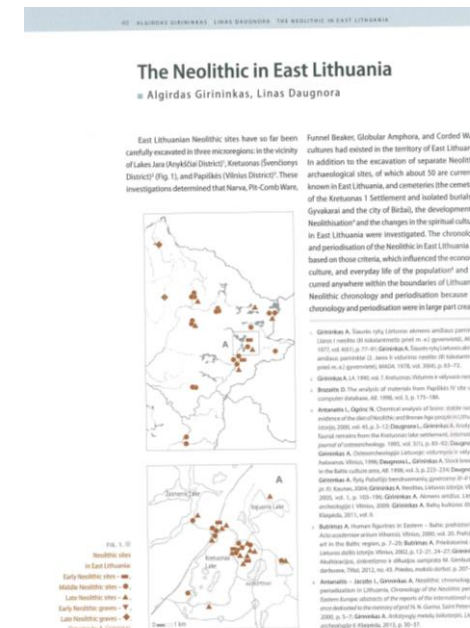
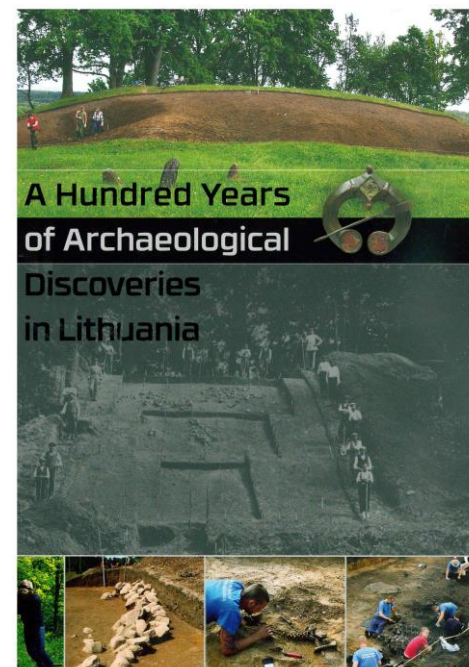

KAI KURIE STRAIPSNIAI

Girininkas A., Daugnora L. Premodern hunting with birds of prey in the historical Lithuanian lands: Entertainment, politics or economic necessity? In *Raptor and human – falconry and bird symbolism throughout the millennia on a global scale*. Book 3. Neumünster, 2018, pp. 1215–1227.

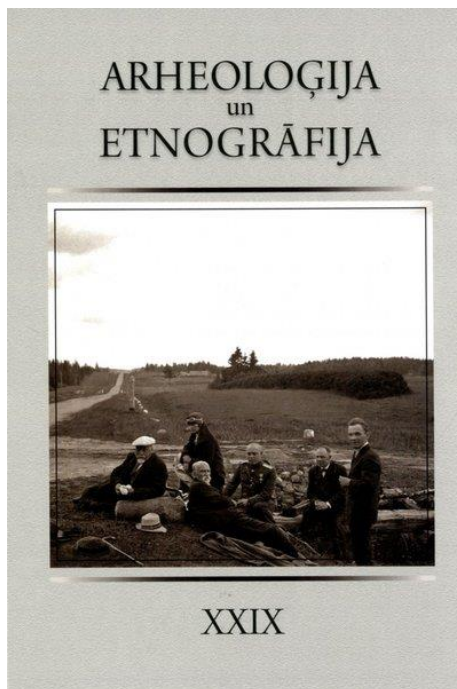
Girininkas A., Daugnora L. The Neolithic in East Lithuania. In *A Hundred Years of Archaeological Discoveries in Lithuania*. Vilnius, 2016, pp. 110–119.

KAI KURIE STRAIPSNIAI

Girininkas A., Rimkus T., Slah G., Daugnora L., Stancikaite M., Zabiela G. Lyngby type artefacts of Lithuania in the context of the Stone Age in Europe: Multidisciplinary study. In *Arheologija un etnogrāfija*, 2016, t. XXIX, pp. 13–30.

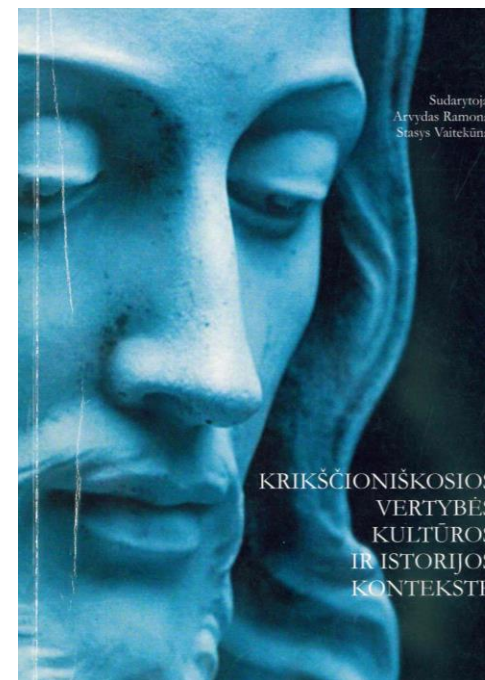
Girininkas A. Akultūracijos, sinkretizmo ir difuzijos samprata M. Gimbutienės darbuose. In *Tiltai, Priedas: Mokslo darbai*, 2012, Nr. 43: *Krikščioniškosios vertybės kultūros ir istorijos kontekste*, p. 207–216.

An axe of Lyngby type made of antler of male adult reindeer was recovered in 2014 in the Parupė settlement of Biržai District, northern Lithuania. Archaeological investigations were carried out at the Lateglacial (Allerød) site near the Mūša–Nemunėlis Basin during which the stratigraphic context of the find was established. Pollen analysis, loss-on-ignition (LOI), magnetic susceptibility, and grain-size measurements were applied in case of accommodating layers. It was determined that reindeer hunters made the Parupė axe in the Late Allerød, which is confirmed by the radiocarbon dating: 11145 to 11045 cal. BC.

This is the first find of this kind uncovered in the territory of Lithuania. The artefacts of Lyngby type recovered in Lithuania and in the Baltic area are typologically, technologically, and chronologically identical and coeval with the artefacts discovered in South-West Europe. The use-wear analysis of the Lithuanian artefact allowed identifying its function and manufacturing technology. This tool was used for felling trees.

Analysis of stable carbon ($\delta^{13}\text{C}$) and nitrogen ($\delta^{15}\text{N}$) isotopes of the uncovered antler axe produced values similar to those obtained of the antlers of all reindeer inhabiting the East Baltic area at that time.

AKULTŪRACIJOS, SINKRETIZMO IR DIFUZIJOS SAMPRATA M. GIMBUTIENĖS DARBUOSE

Algirdas Girininkas
Klaipėdos universitetas

Anotacija

Straipsnyje gilnamasi į M. Gimbutienės darbuose pastebimus netolygumus, nagrinėjant akultūraciją, sinkretizmą ir kultūrinę difuziją baltų kultūros formavimosi laikotarpiu. Patiekiami mokslinės darbų esančių ryškia prieštarausvimi ir nemuskeliamas nagrinėjant akultūracijos procesą. Senąjį Europą transformuojantis į indoeuropietišką. Sluogis ir užgaidantis, nusidarys fizinę jėgą, indoeuropiečių patvirtinimas, kaip teigia M. Gimbutienė, nebūna įgaliojimo taip ilgai baltų kultūroje ir religijoje likti. Senosios Europos elementams, kurie atėmami net XIX–XX a., kitą kartą ryškiai akcentuoja ir pati autorė. Nustatyta, kaip M. Gimbutienės darbuose šis prieštarausvimi pasireiškia: vienas vertus, teigiamo, kad indoeuropietiškoji kultūra diegta per prievartą, kita vertus, Senosios Europos kultūra ir su ja susiję papročiai nei atmetinės indoeuropietiškosios, nei krikščioniškosios kultūros nebūna matyti. Straipsnyje pagrindžiama, kad prieštarausvimi nei savo darbuose teigia M. Gimbutienė, baltų formavimosi laikotarpiu kultūroje ir religijoje migracinės difuzijos požymių nepastebima, nes to meto polėčiai kultūros ir tiksliai vykdo tarpkultūrinės difuzijos būdą. PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: akultūracija, sinkretizmas, baltai, M. Gimbutienė.

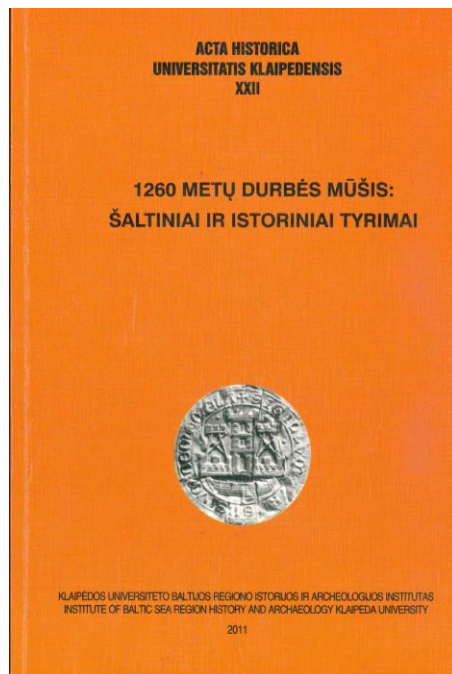
Abstract

This article attempts to look into the Marija Gimbutas works observable differences, examining acculturation, syncretism and cultural diffusion during the formation of the Balts culture. In M. Gimbutas works provides striking contradictions and inconsistencies examining acculturation process of transforming the Old Europe to Indo-European Europe. Sudden and overpower using physical force entrenchment of Indo-European, according to M. Gimbutas, would not be enabled as a long stay in Baltic culture and religion of Old Europe traceable elements yet even in the 19th–20th centuries what underlined by the itself author. The paper shows how in M. Gimbutas works occurs this conflict, when one side says that Indo-European culture was the emergence of force, violence through, on the other side of the Old European culture and related customs than the Indo-European than the Christian culture has not been overshadowed. The paper shows that to the contrary to the M. Gimbutas, during the formation of the Balts culture and religion inconspicuous migratory diffusion characteristics as the recent developments in cultural and economic context was cross-cultural diffusion path.

KEY WORDS: acculturation, syncretism, Balts, M. Gimbutas.

KAI KURIE STRAIPSNIAI

Girininkas A. Žemaičių ir kuršių ginkluotė bei kovos būdai XIII a. viduryje – Durbės mūšio laikotarpiu. In *1260 metų Durbės mūšis: Šaltiniai ir istoriniai tyrimai* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. XXII). Klaipėda, 2011, p. 9–19.

STRAIPSNIAI

ŽEMAIČIŲ IR KURŠIŲ GINKLUOTĖ BEI KOVOS BŪDAI
XIII A. VIDURYJE – DURBĖS MŪŠIO LAIKOTARPIU

Algirdas Girininkas

ABSTRACT

ABSTRACT In the 13th century, the territory of Samogitians, Curonians, Prussians, and Semigallians was in a constant state of war. The offensive and protective wars preserved natural economic and cultural development. Large-scale invasions of the Lithuanians, the Teutonic Knights, and the Livonians into the territories of Samogitians, Curonians, Prussians, and Semigallians; the campaigns and raids of Samogitians, Curonians, and Lithuanians into the lands already occupied by the Order; and the results in the Order-occupied lands occurred almost every year. All this developed into a series of wars. The article evaluates the economic capacity of Western and Northern Baltic tribes. The advanced armament and war tactics used in the offensive campaigns by the Order forced Curonians and Samogitians to take arms and resist. The structure of the army and the fighting tactics of the Lithuanians, the Teutonic Knights, and the Livonians in the 13th century were a serious threat. The article also evaluates the armament and war tactics of the Lithuanians, the Teutonic Knights, and the Livonians already used, and the nature of the army actions was often different. Sometimes the Lithuanians' historical literature notes the armament of Curonians and Samogitians, and their charges (Zemaites) are considered as horses. That is why the historians who choose never to question the question of what kind of armament were used by Curonians and Samogitians and what their battle methods were in the 13th century, when the attacked ones bravely went to fight their enemies the Order. We will explore these questions in the article by employing the sources: Lithuanian, Curonian, Samogitian, Prussian, military tactics.

ANOTACIJA

[illegible]

*Prof. habil. dr. Algirdas Girininkas, Klaipėdos universiteto
Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas
Herkaus Manto g. 84, LT-92294 Klaipėda
El. paštas: sakaliske@gmail.com*

1280 M. DUBRĖS MUŠIO ŠALTINIAI IR ISTORINIAI TYRIMAI
Acta Historica Universitatis Klaipedensis XXII, 2011. 9–19. ISSN 1602-4099

Girininkas A. Kada prasidėjo bronzos amžius Lietuvoje?
In *Istorija*, 2007, t. LXVII, p. 3–14.

15 Tautos Praeities

Algirdas GIRININKAS

Kada prasidėjo bronzos amžius Lietuvos teritorijoje?

Ivadas

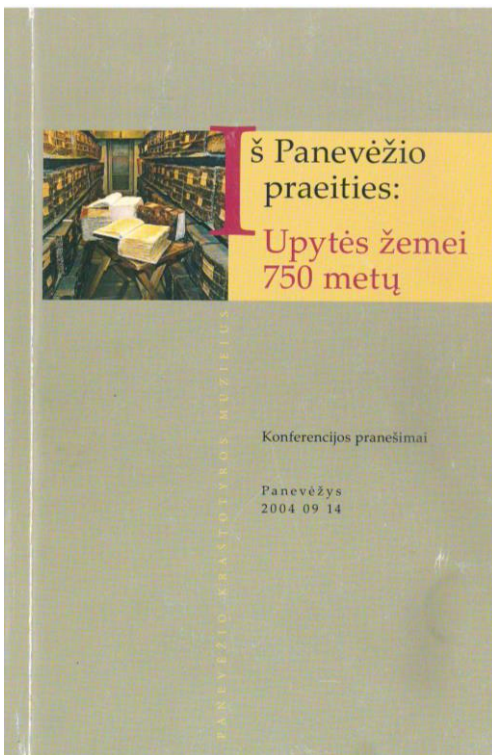
Tarp Lietuvos ir Rytų Pabaltijo praeistorės tyrinėtojų jau seniai vyksta diskusijos dėl bronzos amžiaus periodizacijos ir šio laikotarpio pradžios nustatymo.

[illegible]

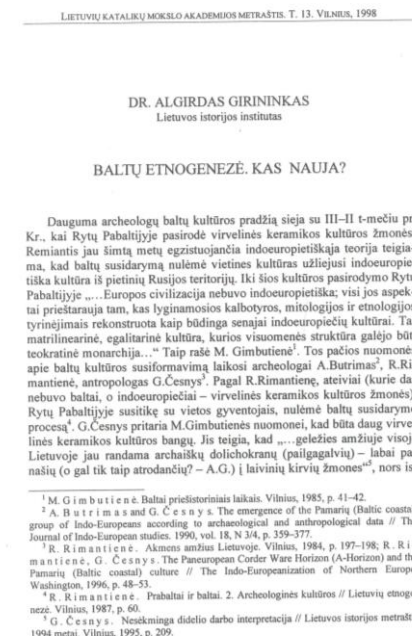
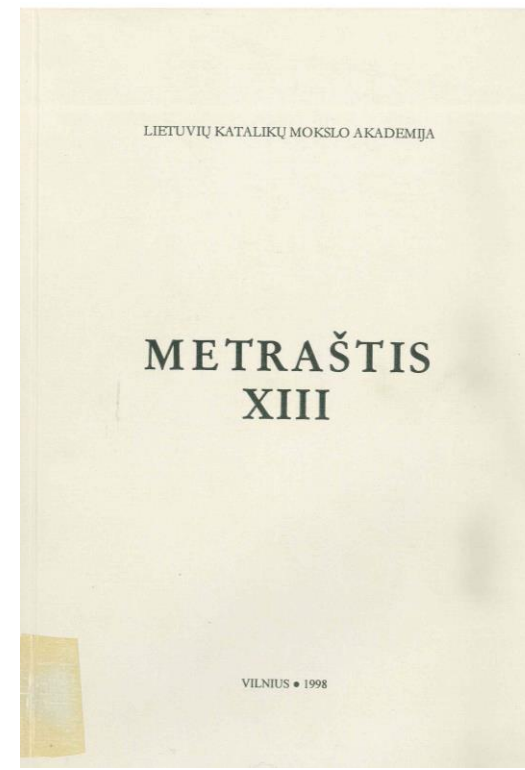
Algirdas Girininkas – humanitarinių mokslų habilituotas daktaras, Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas; adresas: Tilžės g. 13, LT-91251 Klaipėda, el. paštas: algisg@post.skynet.lt; mokslinių interesų sritys – akmenis ir bronzos amžiai, priešistorės šakys ir visuomenės struktūra, zooarcheologija, indoneuropiečių problematika, tautų etnogenėzė.

KAI KURIE STRAIPSNIAI

Girininkas A. Upytės žemės priešistorė. In *Iš Panevėžio praeities: Upytės žemei 750 metų*. Panevėžys, 2004, p. 9–21.

Girininkas A. Baltų etnogenezę. Kas naujo? In *Lietuvių katalikų mokslo akademijos Metraštis*, 1998, t. XIII, p. 345–356.

Dauguma archeologų baltų kultūros pradžią sieja su III–II t-mėčiu pr. Kr., kai Rytų Pabaltijėje pasirodė virvelinės keramikos kultūros žmonės. Remiantis jau šimtą metų egzistuojančia indoeuropietiška teorija teigiama, kad baltų susidarymą nulėmė vietinės kultūros užliejusi indoeuropietiška kultūra iš pietinių Rusijos teritorijų. Iki šios kultūros pasirodymo Rytų Pabaltijėje „...Europos civilizacija nebuvo indoeuropietiška; visi jos aspektai prieštarauja tam, kas lyginamosios kalbotyros, mitologijos ir etnologijos tyrinėjimais rekonstruota kaip būdinga senajai indoeuropiečių kultūrai. Tai matrilinė, egalitarinė kultūra, kurios visuomenės struktūra galėjo būti teokratinė monarchija...“ Taip rašė M. Gimbutienė¹. Tos pačios nuomonės apie baltų kultūros susiformavimą laikosi archeologai A. Butrimas², R. Rimantienė, antropologas G. Česnys³. Pagal R. Rimantienę, ateiviai (kurie dar nebuvo baltai, o indoeuropiečiai – virvelinės keramikos kultūros žmonės), Rytų Pabaltijėje susitikę su vietos gyventojais, nulėmė baltų susidarymo procesą⁴. G. Česnys pritaria M. Gimbutienės nuomonei, kad būta daug virvelinės keramikos kultūros bangų. Jis teigia, kad „...geležies amžiuje visoje Lietuvoje jau randama archaiskų dolichokranių (pailgagalvių) – labai panašių (o gal tik taip atrodančių? – A.G.) į laivinių kirvių žmones“⁵, nors is-

¹ M. Gimbutienė. Baltai priešistoriniame laikais. Vilnius, 1985, p. 41–42.

² A. Butrimas and G. Česnys. The emergence of the Panarų (Baltic coastal) group of Indo-Europeans according to archaeological and anthropological data // The Journal of Indo-European studies. 1990, vol. 18, N 3/4, p. 359–377.

³ R. Rimantienė. Akmenis amžius Lietuvoje. Vilnius, 1984, p. 197–198; R. Rimantienė, G. Česnys. The Pan-European Corded Ware Horizon (A-Horizon) and the Panarų (Baltic coastal) culture // The Indo-Europeanization of Northern Europe. Washington, 1996, p. 48–53.

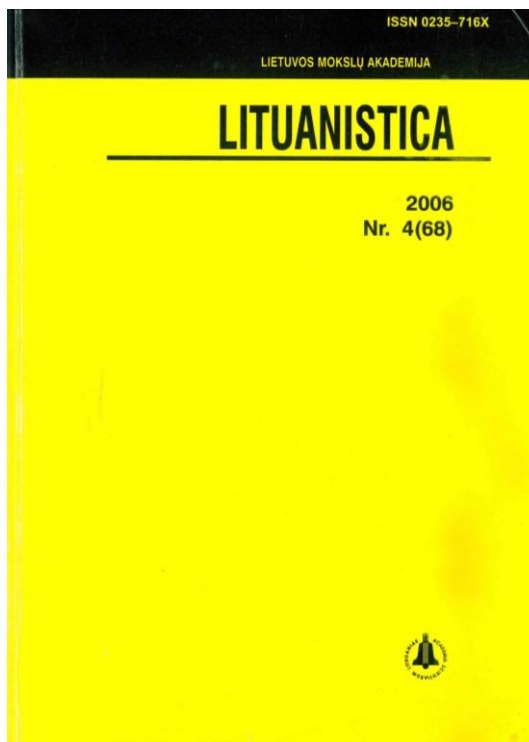
⁴ R. Rimantienė. Prabaltai ir baltai. 2. Archeologinės kultūros / Lietuvių etnogeneze. Vilnius, 1987, p. 60.

⁵ G. Česnys. Neaktinga didelio darbo interpretacija // Lietuvos istorijos metraštis 1994 metai. Vilnius, 1995, p. 209.

KAI KURIE STRAIPSNIAI

Girininkas A. Ar Pamarių kultūra priklausė virvelinės keramikos kultūros ratui? In *Lituanistica*, 2006, nr. 4 (68), p. 36–46.

Girininkas A. Tadas Daugirdas ir Kaunas. *Kauno istorijos metraštis*, 1998, t. 1, p. 99–103.

LITUANISTICA, 2006, T. 68, Nr. 4, P. 36–46
© Lietuvos mokslų akademija, 2006
© Lietuvos mokslų akademijos leidykla, 2006

AR PAMARIŲ KULTŪRA PRIKLAUSĖ VIRVELINĖS KERAMIKOS KULTŪROS RATUI?

Algirdas Girininkas

Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas, Klaipėdos universitetas.
Tilinės g. 13, LT-91251 Klaipėda, Lietuva

IVADAS

Lietuvos vėlyvojo neolito archeologinėje medžiagoje neabejotinai aptikta Virvelinės keramikos ir Pamarių (Žučevo) kultūroms priskiriamos medžiagos. Dėl vizualiai panašių virvelinės puošnų, puodų, amforų ar taurių, dubenų maišomas šių dviejų archeologinių kultūrų inventorius. Tai ryškiai pastebima visai neseniai pasirodžiusiose leidiniuose¹.

Per pastaruosius penkerius metus, didėjančią archeologinės medžiagos kiekį, įvyko daug pokyčių nustatant Virvelinės keramikos kultūros medžiagą. Viena dalis anksčiau Virvelinės keramikos kultūrai priskiriamos medžiagos iš tiesų priklauso Rutulinių amforų kultūrai², kita dalis – Rytų Tėcinco kultūrai³. Dalis šios medžiagos jau yra įvertinta ir nustatyta jos kultūrinė priklausomybė⁴.

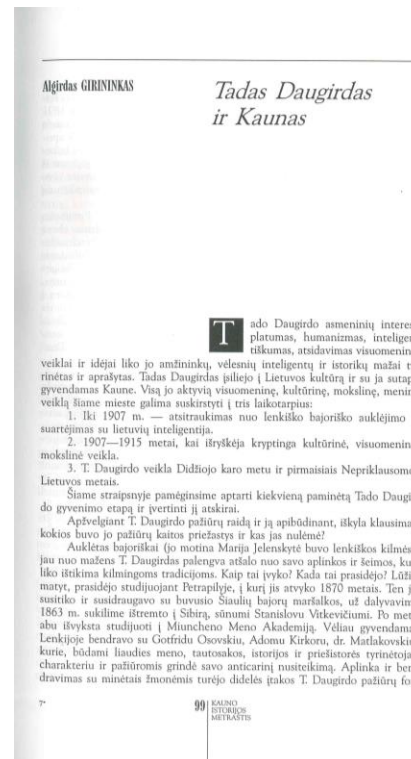
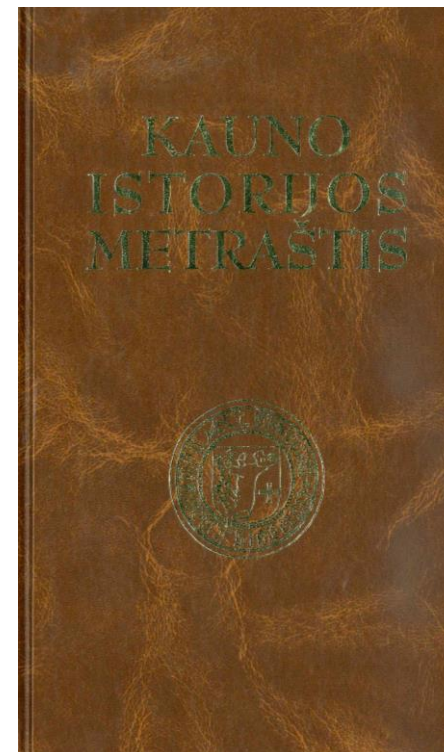
Tačiau dar esama daug neskaidrumo tarp Virvelinės keramikos ir Pamarių kultūroms priskiriamos medžiagos. Daugiausia painiavos kyla tuomet, kai Virvelinės keramikos kultūros medžiaga, aptinkama Baltijos pajūryje, yra laikoma Pamarių kultūros palikimu, ir atvirkščiai. Virvelinės keramikos kultūros medžiaga Lietuvos žemyninėje dalyje dažnai priskiriama Pamarių kultūros palikimui. Analizuojant šių dviejų kultūrų medžiagą kyla daug klausimų. Vienas svarbiausių – ar Pamarių kultūra priklausė Virvelinės keramikos kultūros ratui? Šiame straipsnyje pamėginame išaiškinti materialinės kultūros ir ūkinis skirtumus tarp šių dviejų kultūrų ir nustatyti jų kultūrinę priklausomybę naujausių tyrinimų duomenų pagrindu.

¹ A. Butrimas, D. Ostauskienė, Biržulio apylinkės neolito gyvenviečių virvelinė keramika, *Kultūrinio laimėjimo raida Žemaičių aukštumoje. Vilniaus dailės akademijos darbai*, Vilnius, 2004, t. 34, p. 121–144; R. Rimantienė, *Alkmenis amžius šveji prie Papirio lagūnos*, Vilnius, 2005, p. 166.

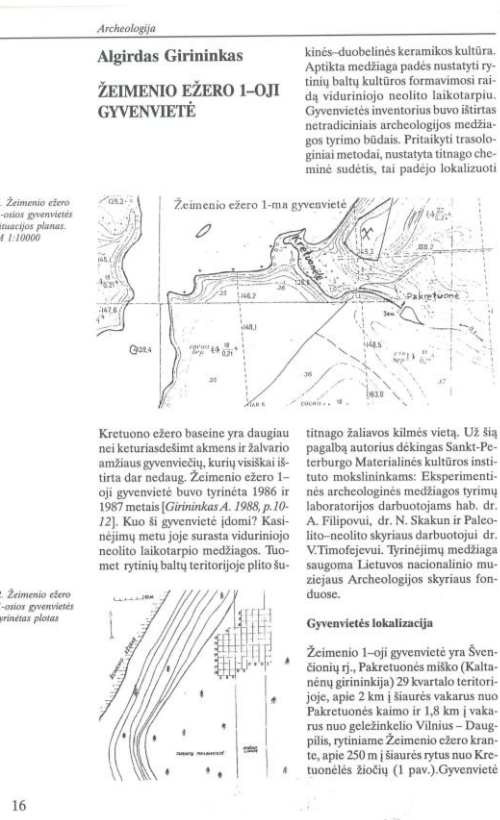
² Dz. Brazaitis, Rutulinių amforų kultūra Lietuvoje – reikšmės ar epizodas?, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 2002, t. 23, p. 29–40.

³ Dz. Brazaitis, Pamarių kultūra, *Lietuvos istorija*, Vilnius, 2005, t. 1, p. 224–233.

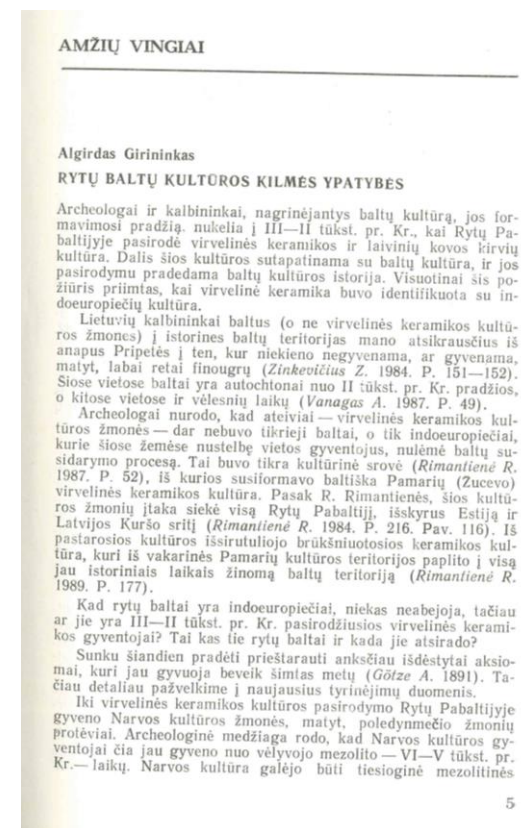
⁴ A. Girininkas, Pakretuonės I-oji gyvenvietė, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 2002, t. 23, p. 187–196.

Girininkas A. Žeimenio ežero 1-oji gyvenvietė. In *Kultūros paminklai*, 1997, t. 4, p. 16–36

Girininkas A. Rytų baltų kultūros kilmės ypatybės. In *Rytų Lietuva: istorija, kultūra, kalba..* Vilnius, 1992, p. 5–12.

KAI KURIE STRAIPSNIAI

Girininkas A. Narvos kultūra ir baltų kilmės klausimas. In *Lietuvos istorijos metraštis, 1988 metai*, Vilnius, 1989, p. 5–28.

Girininkas A. Šarnelės vėlyvojo neolito (III tūkstantmečio pr. m. e.) gyvenvietė. In *Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai, serija A*, 1977, t. 1 (58), p. 57–65.

